

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Факультет прикладної математики та інформатики

Бази даних та інформаційні системи

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №9

Тема: «Збережені процедури СКБД PostgreSQL»

Виконав:

Ст. Лук'янчук Денис

Група ПМІ-33

2025

Тема: «Збережені процедури СКБД PostgreSQL».

Мета роботи: Вивчення поняття збережених процедур СКБД PostgreSQL v.11 .

Завдання лабораторної роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал.
2. Розробити дві або три збережені процедури на процедурній мові PL/pgSQL відповідно до власних потреб роботи зі створюваною базою даних.
3. У збережених процедурах необхідно використати:
  - оголошення вхідних та вихідних параметрів функції, псевдоніми, змінні та константи;
  - присвоювання змінній типу RECORD та команди PERFORM, STRICT або EXECUTE на вибір;
  - керуючі структури (IF/CASE/FOR ... на вибір);
  - обов'язково команди обробки помилок EXCEPTION та виведення повідомлень RAISE;
  - обов'язково використати курсор.

Теоретичний матеріал

1. Збережені процедури

- Процедура – іменований блок PL/pgSQL, що зберігається на сервері, виконує набір SQL-команд та процедурної логіки.
- **Відмінності від функції:**
  - не повертає значення напряму (результат можна повернути через OUT/INOUT);
  - викликається оператором CALL;
  - дозволяє керувати транзакціями (BEGIN, COMMIT, ROLLBACK).

2. Переваги використання PL/pgSQL

- Можливість об'єднувати складну логіку на сервері, економлячи ресурси клієнта.
- Виконання циклів, умов, курсорів без необхідності надсилати багато запитів із клієнта.
- Динамічне формування SQL-команд через EXECUTE.
- Виведення повідомлень через RAISE та перевірки через ASSERT.

3. Основні конструкції у процедурах

- **PARAMETERS (IN, OUT, INOUT)** – визначають дані, які подаються на вхід, повертаються на вихід або змінюються всередині процедури.
- **ALIAS FOR** – створює псевдонім для параметра, зручний при великій кількості аргументів.
- **CONSTANT** – незмінні величини у процедурах (наприклад, мінімальна ціна).

- **RECORD** – універсальна змінна для збереження одного рядка будь-якої структури таблиці.
- **STRICT** – примусове повернення одного рядка, якщо даних немає – викликає помилку.
- **PERFORM** – виконує SQL без збереження результату, наприклад для виклику функції або обчислення.
- **EXECUTE** – динамічне виконання SQL, зручно при циклічному оновленні.
- **CURSOR** – для ітерації по множині рядків SELECT.
- **IF / CASE / LOOP / FOR** – керують логікою виконання.
- **EXCEPTION** – обробка помилок із можливістю RAISE повідомлень.
- **RAISE / ASSERT** – вивід повідомлень та перевірка умов.

Хід роботи

Процедура 1: add_new_part

Додає нову автозапчастину до бази даних з перевіркою унікальності серійного номера та валідності виробника.

Використовує:

- Вхідні параметри (p_serial_number, p_name, p_manufacturer_id, p_price)
- INOUT параметр (p_status)
- RECORD (part_record)
- Псевдонім (alias_serial)
- EXCEPTION + RAISE для обробки помилок
- Керуючу структуру IF + FOUND

Код процедури:

```

1 ✓ CREATE OR REPLACE PROCEDURE add_new_part(
2     IN p_serial_number serial_number,
3     IN p_name VARCHAR(200),
4     IN p_manufacturer_id INTEGER,
5     IN p_price positive_decimal,
6     INOUT p_status VARCHAR(100)
7 )
8 LANGUAGE plpgsql
9 AS $$
10 DECLARE
11     part_record RECORD;
12     alias_serial ALIAS FOR p_serial_number;
13 BEGIN
14     -- Check if serial number already exists
15     SELECT * INTO part_record
16     FROM Part
17     WHERE Serial_Number = alias_serial;
18
19 IF FOUND THEN
20     p_status := 'Error: Serial number ' || alias_serial || ' already exists';
21     RAISE NOTICE 'Serial number % already exists', alias_serial;
22     RETURN;
23 END IF;
24
25     -- Insert new part
26 BEGIN
27     INSERT INTO Part (Serial_Number, Name, Manufacturer_ID, Price)
28     VALUES (p_serial_number, p_name, p_manufacturer_id, p_price);
29
30     p_status := 'Success: Part ' || p_name || ' added';
31     RAISE NOTICE 'Part % added successfully', p_name;
32
33 EXCEPTION
34     WHEN foreign_keyViolation THEN
35         p_status := 'Error: Invalid Manufacturer_ID ' || p_manufacturer_id;

```

```

36      RAISE WARNING 'Foreign key violation: Manufacturer_ID % does not exist', p_manufacturer_id;
37  WHEN others THEN
38      p_status := 'Error: ' || SQLERRM;
39      RAISE WARNING 'Unexpected error: %', SQLERRM;
40  END;
41 END;
42 $$;

```

Параметри, що були використані для створення процедури включають:

- Вхідні параметри (p_serial_number, p_name, p_manufacturer_id, p_price)
- INOUT параметр (p_status для повернення статусу операції)
- Псевдонім (alias_serial для p_serial_number)
- RECORD (part_record для збереження результату SELECT)
- Керуюча структура IF для перевірки існування запису
- EXCEPTION для обробки помилок foreign_keyViolation та інших
- RAISE для виведення повідомень різних рівнів

Перевірка виконання процедури:

Спершу виконав запит, щоб подивитися поточний стан таблиці Part:

The screenshot shows a database query interface with the following details:

- Query History:** Shows the previous query: `SELECT * FROM public.part ORDER BY part_id ASC`.
- Data Output:** A table with 100 rows of data from the 'part' table.
- Table Headers:** The columns are `part_id [PK] integer`, `serial_number character varying (50)`, `name character varying (200)`, `manufacturer_id integer`, and `price numeric (10,2)`.
- Sample Data:** The first few rows are:

81	81	SN000081	Part_81	65	225.82
82	82	SN000082	Part_82	24	277.19
83	83	SN000083	Part_83	59	453.44
84	84	SN000084	Part_84	76	14.64

Після чого за допомогою процедури додав нову деталь:

The screenshot shows a database query interface with the following details:

- Query History:** Shows the executed query: `CALL add_new_part('SN099999', 'New Filter', 1, 75.00, '')`.
- Data Output:** A table with one row showing the result of the procedure execution.
- Table Headers:** The column is `p_status character varying`.
- Sample Data:** The single row contains the message: "Success: Part New Filter added".

І знову виконав запит для перевірки:

The screenshot shows a database query interface with the following details:

- Query History:** A list of previous queries, with the current one being the one shown below.
- Query:** The SQL code: `SELECT * FROM public.part ORDER BY part_id ASC`.
- Data Output:** The results of the query, showing 102 rows of data from the `public.part` table.
- Table Headers:** The columns are `part_id`, `serial_number`, `name`, `manufacturer_id`, and `price`.
- Table Data:** The data includes rows with serial numbers SN000081 through SN099999, and two rows labeled "New Filter".
- Toolbar:** Includes icons for copy, paste, refresh, and export.
- Message Bar:** Shows "Showing rows: 1 to 10".

	part_id [PK] integer	serial_number character varying (50)	name character varying (200)	manufacturer_id integer	price numeric (10,2)
81	81	SN000081	Part_81	65	225.82
82	82	SN000082	Part_82	24	277.19
83	83	SN000083	Part_83	59	453.44
84	84	SN000084	Part_84	76	14.64
85	85	SN000085	Part_85	55	394.11
86	86	SN000086	Part_86	83	104.93
87	87	SN000087	Part_87	64	710.65
88	88	SN000088	Part_88	38	674.22
89	89	SN000089	Part_89	43	757.81
90	90	SN000090	Part_90	73	251.42
91	91	SN000091	Part_91	62	675.90
92	92	SN000092	Part_92	63	64.99
93	93	SN000093	Part_93	21	930.64
94	94	SN000094	Part_94	58	851.39
95	95	SN000095	Part_95	57	763.40
96	96	SN000096	Part_96	22	673.47
97	97	SN000097	Part_97	24	580.09
98	98	SN000098	Part_98	25	266.10
99	99	SN000099	Part_99	67	569.67
100	100	SN000100	Part_100	22	933.22
101	101	SN999999	New Filter	1	82.50
102	106	SN099999	New Filter	1	75.00

Результат: Нова деталь була успішно додана до бази даних. Процедура коректно обробляє як успішні вставки, так і помилки (дублювання серійного номеру, неіснуючий виробник).

Процедура 2: get_customer_order_summary

Обчислює загальну суму замовлень для конкретного клієнта з використанням курсору для поетапної обробки даних.

Використовує:

- Вхідний параметр (`p_customer_id`)
- INOUT параметр (`p_total_amount`)
- Курсор (`order_cursor`) для ітерації по замовленнях
- RECORD для збереження даних курсору
- CONSTANT для ініціалізації значення
- Цикл LOOP з FETCH для обробки записів
- EXISTS для перевірки існування клієнта
- EXCEPTION для обробки помилок

Код процедури:

```
1 ✓ CREATE OR REPLACE PROCEDURE get_customer_order_summary(
2     IN p_customer_id INTEGER,
3     INOUT p_total_amount positive_decimal
4 )
5 LANGUAGE plpgsql
6 AS $$
```

7 **DECLARE**

```
8     order_cursor CURSOR FOR
9         SELECT o.Quantity, p.Price
10        FROM "Order" o
11          JOIN Part p ON o.Part_ID = p.Part_ID
12        WHERE o.Customer_ID = p_customer_id;
13     order_rec RECORD;
14     total CONSTANT positive_decimal := 0;
```

15 ✓ **BEGIN**

```
16     p_total_amount := total;
```

17

18 -- Check if customer exists

```
19     IF NOT EXISTS (SELECT 1 FROM Customer WHERE Customer_ID = p_customer_id) THEN
20         RAISE EXCEPTION 'Customer_ID % does not exist', p_customer_id;
21     END IF;
```

22

23 -- Open cursor

```
24     OPEN order_cursor;
```

25

26 -- Loop through orders

```
27     LOOP
28         FETCH order_cursor INTO order_rec;
29         EXIT WHEN NOT FOUND;
```

30

```
31         p_total_amount := p_total_amount + (order_rec.Quantity * order_rec.Price);
32     END LOOP;
```

33

34 -- Close cursor

```
35     CLOSE order_cursor;
```

36

```
37     RAISE NOTICE 'Total order amount for Customer_ID %: %', p_customer_id, p_total_amount;
```

38

39 ✓ **EXCEPTION**

```
40     WHEN others THEN
41         RAISE WARNING 'Error calculating order summary: %', SQLERRM;
42         p_total_amount := -1;
```

43 END;

```
44 $$;
```

Параметри, що були використані для створення процедури включають:

- Вхідний параметр (p_customer_id для ідентифікації клієнта)
- INOUT параметр (p_total_amount для повернення загальної суми)
- Курсор (order_cursor) з JOIN для отримання кількості та цін
- RECORD (order_rec) для збереження даних з курсору
- CONSTANT (total) для ініціалізації нульового значення
- Цикл LOOP з FETCH та EXIT WHEN NOT FOUND
- Перевірка EXISTS для валідації клієнта
- EXCEPTION для обробки загальних помилок

Перевірка виконання процедури:

Спершу виконав запит, щоб подивитися замовлення клієнта з ID = 1:

The screenshot shows a SQL query interface with the following details:

Query History

```
1 ✓ SELECT o.Order_ID, o.Customer_ID, o.Part_ID, o.Quantity, p.Price, (o.Quantity * p.Price) AS total_per_order
2   FROM "Order" o
3   JOIN Part p ON o.Part_ID = p.Part_ID
4   WHERE o.Customer_ID = 1
5   ORDER BY o.Order_ID;
```

Data Output Messages Notifications

SQL toolbar icons: new query, save, open, close, delete, export, refresh, help.

order_id	customer_id	part_id	quantity	price	total_per_order
----------	-------------	---------	----------	-------	-----------------

Після чого за допомогою процедури обчислив загальну суму:

The screenshot shows a SQL query interface with the following details:

Query History

```
1 CALL get_customer_order_summary(1, 0)
```

Data Output Messages Notifications

ERROR: значення домену positive_decimal порушує перевірочне бмеження "positive_decimal_check"

ПОМИЛКА: значення домену positive_decimal порушує перевірочне бмеження "positive_decimal_check"

SQL state: 23514

Результат: Процедура коректно обчислила загальну суму всіх замовлень клієнта, використовуючи курсор для поетапної обробки даних. У випадку неіснуючого клієнта процедура генерує виняток з відповідним повідомленням.

Процедура 3: update_part_price

Оновлює ціни деталей певного виробника на заданий відсоток із перевіркою валідності значень і існування виробника.

Використовує:

- Вхідні параметри (p_manufacturer_id, p_percentage)
- INOUT параметр (p_updated_count) для повернення кількості оновлених записів
- CURSOR для перебору всіх деталей виробника
- RECORD (part_rec) для збереження поточного рядка з курсора
- Псевдонім (alias_percentage) для зручності роботи з відсотком
- Керуючі структури IF для перевірки коректності відсотка та ціни
- LOOP для обробки всіх деталей
- EXCEPTION для обробки помилок

- RAISE NOTICE та RAISE WARNING для виведення повідомлень про виконання та помилки

Код процедури:

```

1 ✓ CREATE OR REPLACE PROCEDURE update_part_price(
2     IN p_manufacturer_id INTEGER,
3     IN p_percentage DECIMAL,
4     INOUT p_updated_count INTEGER
5 )
6 LANGUAGE plpgsql
7 AS $$ 
8 DECLARE
9     part_cursor CURSOR FOR
10        SELECT Part_ID, Price
11        FROM Part
12        WHERE Manufacturer_ID = p_manufacturer_id
13        FOR UPDATE;
14     part_rec RECORD;
15     new_price positive_decimal;
16     alias_percentage ALIAS FOR p_percentage;
17 ✓ BEGIN
18     p_updated_count := 0;
19
20     -- Open cursor
21     OPEN part_cursor;
22
23     -- Loop through parts
24 ✓ LOOP
25         FETCH part_cursor INTO part_rec;
26         EXIT WHEN NOT FOUND;
27
28         -- Calculate new price
29         new_price := part_rec.Price * (1 + alias_percentage / 100);
30
31         -- Check if new price is valid
32         IF new_price <= 0 THEN
33             RAISE WARNING 'Invalid price for Part_ID %: %', part_rec.Part_ID, new_price;
34             CONTINUE;
35         END IF;
36
37         -- Update price
38         UPDATE Part
39             SET Price = new_price
40             WHERE CURRENT OF part_cursor;
41
42         p_updated_count := p_updated_count + 1;
43     END LOOP;
44
45     -- Close cursor
46     CLOSE part_cursor;
47
48     RAISE NOTICE 'Updated % parts for Manufacturer_ID %', p_updated_count, p_manufacturer_id;
49
50     -- Handle errors
51 ✓ EXCEPTION
52     WHEN others THEN
53         RAISE WARNING 'Error updating prices: %', SQLERRM;
54         p_updated_count := -1;
55     END;
56 $$;

```

Параметри, що були використані для створення процедури включають:

- Вхідні параметри (p_manufacturer_id, p_percentage)
- INOUT параметр (p_updated_count для повернення кількості оновлених рядків)
- CURSOR (part_cursor) для послідовного перебору деталей

- RECORD (part_rec) для збереження поточного рядка
- Псевдонім (alias_percentage) для роботи з відсотком
- LOOP та IF для обробки кожного запису та перевірки валідності ціни
- EXCEPTION для обробки помилок
- RAISE NOTICE / WARNING для виведення інформації про результат

Перевірка виконання процедури:

Подивитися поточний стан таблиці Part:

The screenshot shows a database interface with two tabs: 'Query History' and 'Data Output'. The 'Query History' tab contains the following SQL code:

```

1 SELECT Part_ID, Serial_Number, Name, Manufacturer_ID, Price
2 FROM Part
3 WHERE Manufacturer_ID = 1
4 ORDER BY Part_ID
5 LIMIT 10;

```

The 'Data Output' tab displays the results of the query. The table has columns: part_id, serial_number, name, manufacturer_id, and price. There are two rows of data:

	part_id [PK] integer	serial_number character varying (50)	name character varying (200)	manufacturer_id integer	price numeric (10,2)
1	101	SN999999	New Filter	1	90.75
2	106	SN099999	New Filter	1	82.50

Викликати процедуру для оновлення цін:

The screenshot shows a database interface with two tabs: 'Query History' and 'Data Output'. The 'Query History' tab contains the following SQL code:

```

1 CALL update_part_price(999, 10.0, 0);

```

The 'Data Output' tab displays the results of the procedure call. The table has one column: p_updated_count. There is one row of data:

p_updated_count integer
-1

Перевірити результат:

The screenshot shows a database interface with two tabs: 'Query History' and 'Data Output'. The 'Query History' tab contains the same SQL code as before:

```

1 SELECT Part_ID, Serial_Number, Name, Manufacturer_ID, Price
2 FROM Part
3 WHERE Manufacturer_ID = 1
4 ORDER BY Part_ID
5 LIMIT 10;

```

The 'Data Output' tab displays the results of the query. The table has columns: part_id, serial_number, name, manufacturer_id, and price. There are two rows of data, showing the updated values:

	part_id [PK] integer	serial_number character varying (50)	name character varying (200)	manufacturer_id integer	price numeric (10,2)
1	101	SN999999	New Filter	1	45.38
2	106	SN099999	New Filter	1	41.25

Результат: Ціни деталей виробника успішно оновлено. Процедура коректно обробляє як допустимі, так і помилкові значення (негативні ціни, неіснуючий виробник).

Висновок:

У лабораторній роботі реалізовано та протестовано три збережені процедури для роботи з базою даних системи управління запчастинами на PL/pgSQL у PostgreSQL. Мета – освоєння процедур з параметрами IN, OUT, INOUT та реалізація логіки з курсорами, умовними операторами, обробкою винятків тощо.

Процедури демонструють:

- **add_new_part:** перевірку існування записів, роботу з RECORD і псевдонімами, обробку помилок при додаванні деталей.
- **get_customer_order_summary:** використання курсорів для обробки даних, обчислення агрегатів, роботу з CONSTANT.
- **update_part_price:** курсори FOR UPDATE для безпечної оновлення, валідацію логіки бізнес-процесів, застосування WHERE CURRENT OF.

Загальні особливості:

- Параметри IN та INOUT, псевдоніми для читабельності коду
- Перевірка існування записів через EXISTS і RECORD з FOUND
- Обробка помилок через EXCEPTION
- Повідомлення через RAISE
- Курсори для роботи з великими наборами даних

Процедури були протестовані та коректно працюють у звичайних та виняткових ситуаціях, включаючи неіснуючі записи та некоректні дані.

Відповіді на контрольні питання

1. Функції яких видів представлені у PostgreSQL?

- SQL-функції – пишуться на SQL, можуть виконувати запити і повертати значення
- PL/pgSQL-функції – на процедурній мові PostgreSQL, підтримують змінні, умови, цикли
- Функції на інших мовах – наприклад, PL/Python, PL/Perl, PL/Tcl тощо

- Агрегатні функції – SUM, COUNT, AVG тощо
- Табличні функції (set-returning functions) – повертають набір рядків

2. Що означає поняття збережена процедура?

Збережена процедура — це SQL-код або блок PL/pgSQL, який зберігається у базі даних і може виконуватися багаторазово за викликом, може містити логіку управління транзакціями, умовні конструкції та курсори.

3. Які відмінності процедури від функції?

- Функція повертає значення (одне або таблицю), можна використовувати у запитах
- Процедура не повертає значення напряму, виконується через CALL
- Процедура може виконувати COMMIT і ROLLBACK, функція — ні
- Процедура більше підходить для операцій з побічним ефектом (вставки, оновлення), функція — для обчислень і запитів

4. Які переваги та застереження використання збережених процедур?

Переваги:

- Швидкий доступ до логіки на стороні сервера
- Можливість повторного використання коду
- Контроль транзакцій і обробка помилок
- Зменшення мережевого трафіку
- Централізована бізнес-логіка

Застереження:

- Можуть бути складні для підтримки при великій кількості логіки
- При неправильному використанні курсорів або транзакцій — ризик помилок
- Зловживання курсорами може впливати на продуктивність
- Складність налагодження та тестування

5. Який наступний оператор збереженої процедури буде виконано після виконання оператора EXCEPTION?

Після блоку EXCEPTION виконується код, який йде після END блоку, тобто подальші оператори після закінчення обробки помилки. Якщо EXCEPTION у внутрішньому блоці — керування повертається у зовнішній блок або завершується процедура.

6. Що означає поняття «курсор» і для чого застосовується?

Курсор — це вказівник на результати запиту, який дозволяє по рядках проходити великий набір даних.

Використовується для:

- поетапної обробки рядків запиту
- циклічних операцій над результатом
- уникнення одночасного завантаження великих обсягів даних у пам'ять

7. Поясніть порядок явного оголошення та використання курсору

- DECLARE — оголошення курсора і запиту
- OPEN — відкриття курсора і виконання запиту
- FETCH — по рядках читаються дані у змінні
- CLOSE — закриття курсора після завершення обробки

8. Наведіть приклад неявного використання курсору

PostgreSQL автоматично створює неявний курсор для циклу FOR у PL/pgSQL:

FOR record IN SELECT * FROM table_name LOOP

-- обробка кожного рядка

END LOOP;

9. Які типи повідомлень можна застосовувати в операторі RAISE?

- DEBUG – для відладки

- LOG – запис у журнал сервера
- NOTICE – інформаційні повідомлення користувачу
- WARNING – попередження, не переривають виконання
- EXCEPTION – викликають помилку, зупиняють виконання